

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av lagen om pension för företagare och av 11 § i lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att en lag om ändring av lagen om pension för företagare och lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag ändras.

Enligt förslaget i propositionen ska höjningen av arbetsinkomsten för företagare som inlett sin verksamhet under perioden 2023–2025 uppgå till samma maximibelopp på 4 000 euro som det som vid justering av arbetsinkomsten gäller under perioden 2026–2028 i fråga om de företagare som inlett sin verksamhet före den 1 januari 2023. Även arbetsinkomsten för företagare som inlett sin verksamhet den 1 januari 2023 eller därefter kan vid justeringar som görs vart tredje år höjas med högst 4000 euro från nivån vid tidpunkten för höjningen, när justeringen enligt lagen om pension för företagare ska göras första gången. Genom den föreslagna ändringen kommer företagare som inlett sin verksamhet vid olika tidpunkter att behandlas likvärdigt när det gäller justeringsbeloppet.

Dessutom föreslås det att 11 § i lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag ändras så att de i bestämmelsen avsedda kostnaderna för psykiskt stöd eller psykisk vård ersätts under högst två år från det att stödbehovet inträtt.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2026 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2026.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING.....	4
1 Bakgrund och beredning.....	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.1.1 Allmänt om pensionsförsäkring för företagare.....	4
1.1.2 Allmänt om krishantering.....	6
1.2 Beredning.....	7
2 Nuläge och bedömning av nuläget	7
2.1 Ändringar som gäller FöPL-arbetsinkomst	7
2.2 Ersättningar för psykiskt stöd	9
3 Målsättning.....	10
3.1 Målsättningar för FöPL-ändringen	10
3.2 Målsättningarna för ändringen av lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringssuppdrag	10
4 Förslagen och deras konsekvenser	10
4.1 De viktigaste förslagen	10
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	10
4.2.1 Konsekvenser inom FöPL-systemet	10
4.2.1.1 Konsekvenser för företagare.....	10
4.2.1.2 Ekonomiska konsekvenser.....	11
4.2.1.3 Konsekvenser för verkställandet.....	12
4.2.1.4 Övriga konsekvenser	12
4.2.2 Konsekvenser för ersättningssystemet för dem som deltagit i krishanteringssuppdrag	13
4.2.2.1 Ekonomiska konsekvenser.....	13
4.2.2.2 Konsekvenser för ersättningssökande och myndigheter.....	15
5 Remissvar	16
5.1 Remissutlåtanden om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i lagen om pension för företagare	16
5.2 Remissutlåtanden om ändringen av 11 § i lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringssuppdrag	18
6 Specialmotivering.....	20
6.1 Ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av lagen om pension för företagare	20
6.2 Ändring av 11 § i lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringssuppdrag.....	21
7 Ikraftträdande	21
8 Förhållande till budgetpropositionen.....	22
9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.....	22
LAGFÖRSLAG.....	25
1. Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av lagen om pension för företagare	25
2. Lag om ändring av 11 § i lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringssuppdrag.....	26
BILAGA.....	27

PARALLELLTEXTER.....	27
1. Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av lagen om pension för företagare	27
2. Lag om ändring av 11 § i lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag.....	28

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

I regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering ”Ett starkt och engagerat Finland” nämns flera åtgärder som höjer uppskattningen för företagande och ägande. Principen är att hållbar välfärd baserar sig på bildning och kompetens, på uppskattning av företagande och arbete samt på jämlikhet och jämställdhet. Programmet syftar till att stärka köpkraften, den ekonomiska tillväxten, sysselsättningen och företagandet och trygga stabila villkor för företagande och investering med hjälp av en förutsägbar och stabil lagstiftning.

Den nu aktuella propositionen hänför sig till regeringens överenskommelse om planen för de offentliga finanserna 2026–2029. Genom dessa åtgärder förbättras förutsättningarna för företagande (Halvtidsöverläggningens tillväxtåtgärder 23.4.2025, Finland på väg mot tillväxt – bilaga, s. 4). I skrivningen konstateras följande: ”Problemen med pensionssystemet för företagare åtgärdas. Efter att utredaren Jukka Rantalas utredning blivit klar bereds ändringar i FöPL-systemet så att företagarnas pensionsavgift tydligare än i dagsläget bestäms enligt företagarens faktiska inkomster. Ändringarna träder i kraft 2029 då övergångstiden för att uppskatta den nuvarande arbetsinkomsten går ut. Vid behov fastställer regeringen en ny övergångstid. För företagare som inlett sin verksamhet efter reformen av pensionssystemet för företagare, det vill säga 2023–2025, fastställs samma höjningsgräns på 4 000 euro som för andra företagare vid de första justeringarna av arbetsinkomsten 2026–2028.”

Propositionen rättar till situationen där den maximala höjningsgränsen på 4 000 euro för justering av arbetsinkomsten för FöPL-försäkringen, som fastställts under förra valperioden, inte gäller FöPL-försäkringar som tecknats efter 2023.

I regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering har det också tagits in skrivningar om att förbättra ställningen för dem som deltar i krishanteringsuppdrag, i synnerhet för att säkerställa tillgången till psykiskt stöd och psykisk vård samt kontinuiteten.

Beredningsunderlaget till propositionen samt begäran om utlåtande och de utlåtanden som lämnats finns i [statsrådets tjänst för projektinformation med identifieringskod STM056:00/2025](#).

1.1 Bakgrund

1.1.1 Allmänt om pensionsförsäkring för företagare

Företagarnas pensionsskydd förenhetligades med pensionsförsäkringen för arbetstagare i början av 1970-talet. Eftersom försäkringsskyldigheten och den sammanlagda försäkringsavgiften är desamma, gäller också samma bestämmelser för pensionsförmåner och pensionstillväxt. Företagare får således sin arbetspension från pensionsförsäkringen för företagare på samma grunder som arbetstagarna. De grundläggande principerna för systemet är närapå oförändrade också i den gällande lagen om pension för företagare (FöPL, 1272/2006).

Företagare i åldern 18–68 år är skyldiga att teckna en FöPL-försäkring, när företagsverksamheten har fortgått utan avbrott i minst fyra månader och företagarens uppskattade arbetsinkomst är minst 9 208,48 euro per år (enligt indexnivån 2025). Inom 6 månader från det att företagsverksamheten inleddes ska FöPL-försäkringen tecknas i en pensionsanstalt som meddelar ett överklagbart beslut om försäkringens början och FöPL-arbetsinkomsten. FöPL-arbetsinkomsten fastställs så att arbetsinkomsten motsvarar sådan lön

som ska betalas, om en person med motsvarande yrkesskicklighet avlönas att utföra företagarens arbete i stället för företagaren. Arbetsinkomsten ska således motsvara det ekonomiska värdet av företagarens arbetsinsats och inte vara kopplad till det ekonomiska resultatet av företagsverksamheten eller företagarens personliga inkomster. FöPL-arbetsinkomsten utgör utöver pensionsskyddet också grunden för företagarens sociala trygghet under den övriga arbetskarriären. På basis av arbetsinkomsten fastställer man dagpenningen för föräldraledigheten eller sjuktiden. Beloppet av arbetsinkomsten är också avgörande för företagarens möjlighet att försäkra sig i händelse av arbetslöshet.

Företagarens pensionssystem är ett fördelningssystem där pensionsutgifterna och omkostnaderna för varje år finansieras med de avgiftsinkomster som insamlas under samma år. Försäkringsavgifter enligt FöPL fonderas inte. Staten har sedan 1979 betalt den andel av FöPL-pensionerna som inte täcks av de försäkringsavgifter som företagarna betalar till FöPL-pensionsanstalterna. Så har det varit nästan alltid, det enda undantaget var 1990. Statens andel av FöPL-avgifterna var cirka 500 miljoner euro år 2024, medan andelen ännu år 2010 var 96 miljoner euro.

Utveckling av FöPL-systemet under tidigare regeringsperioder

En arbetsgrupp tillsatt av social- och hälsovårdsministeriet utredde åren 2017–2019 behoven av att utveckla företagarnas arbetspensionsskydd. Utgående från identifierade problem var arbetsgruppens mål att utreda hur försäkringen ska göras enklare och mer flexibel för personer som sysselsätter sig själva och för andra som bedriver småskalig eller sporadisk företagsverksamhet. Ett annat mål var att utreda utvecklingsbehoven när det kommer till underförsäkring och fastställande av arbetsinkomst.

I arbetsgruppens publicerade rapport (Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior, 2019:23) lades flera förslag fram. Det föreslogs bland annat att närmare bestämmelser om fastställande av FöPL-arbetsinkomsten och bedömningen av dess nivå bör utfärdas. Utgångspunkten för arbetsinkomsten ska på motsvarande sätt som i den gällande lagen vara den lön som betalas till yrkeskunniga personer, men av lagen ska övriga uppgifter framgå närmare. Som sådana föreslogs bland annat beskattningsbar inkomst, företagsverksamhetens omsättning och antalet arbetstagare. Arbetsinkomsten kan också fastställas inom ramen för variationsintervallet. Dessutom konstaterades att det behövs en elektronisk kalkylator för bedömning av pensionsbolagens arbetsinkomst i syfte att stödja ett enhetligt fastställande av pensionsbolagens arbetsinkomst samt uppföljning av nivån på FöPL-arbetsinkomsterna när företagsverksamheten fortsätter. Eftersom enighet inte uppnåddes i arbetsgruppens arbete gick man inte vidare med något lagstiftningsprojekt i det sammanhanget.

I september 2020 inledde social- och hälsovårdsministeriet ett nytt inofficiellt arbetsgruppsarbete. Till arbetsgruppen hör samma aktörer som till den föregående arbetsgruppen: Akava, Finlands näringsliv rf, Pensionsskyddscentralen, Folkpensionsanstalten (FPA), Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT, STTK rf, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf och Företagarna i Finland rf.

I arbetsgruppen fokuserade man med avseende på arbetsinsatsen och fastställandet av arbetsinkomsten på problem med för låg arbetsinkomst (s.k. underförsäkring). När det gäller finansieringsmodellen var finansministeriet sakkunnig i arbetsgruppen. I FöPL-systemet finns det ingen fondering av försäkringsavgifterna utan pensionsutgifterna och omkostnaderna för varje år finansieras med de avgiftsinkomster som insamlas under samma år och de företagare som är i arbetslivet finansierar tillsammans med staten de löpande pensionerna. Under de

senaste åren har statens andel ökat kraftigt. Arbetsgruppen fortsatte inte att utreda frågorna kring finansieringsmodellen i större utsträckning, eftersom kostnaderna för fondering uppskattades vara betydande.

Finansinspektionens tematiska bedömning

Finansinspektionen genomförde en under våren 2021 färdigställd tematisk bedömning av verkställandet av försäkring enligt lagen om pension för företagare. Den tematiska bedömningen fokuserade på lagenligheten i pensionsanstaltarnas behandling av försäkringsansökningar som lämnas av nyetablerade företagare och rutiner för fastställande av företagarnas arbetsinkomst. Utifrån den tematiska bedömningen verkade pensionsförsäkringsbolagens praktiska verksamhet inte motsvara lagens krav eller arbetspensionsbolagens egna anvisningar. Bolagens beslut om fastställande av arbetsinkomsten motsvarade till största delen företagarens ansökan, och någon individuell prövning kunde inte påvisas. Man kan dra den slutsatsen att de fastställda arbetsinkomsterna inte motsvarar den nivå som de bör hålla enligt bolagens egna anvisningar och att förfarandena inte uppfyller lagens krav om fastställande av arbetsinkomsten.

De ändringar som gjordes på basis av iakttagelserna i arbetsgruppens arbete och i den tematiska bedömningen trädde i kraft den 1 januari 2023 genom en lag om ändring av lagen om pension för företagare (1157/2022). Lagen om pension för företagare preciserades så att det i lagen fastställs vilka uppgifter som pensionsförsäkringsanstalterna ska beakta när de fastställer företagarens FöPL-arbetsinkomst vid ansökan om försäkring. Dessutom föreskrevs det om regelbunden uppföljning av arbetsinkomsten och om det justeringsförfarande som ska tillämpas vid uppföljningen. För att man ska kunna fastställa en företagares arbetsinsats infördes en statistikbaserad medianlön inom den privata sektorn som utgångspunkt för nödvändiga uppgifter om löner och ersättningar. Utöver uppgifterna om medianlönen beaktas uppgifter om företagarens yrkesskicklighet, erfarenhet samt företagarkerksamhetens kvalitet och omfattning i övrigt.

1.1.2 Allmänt om krishantering

Krishantering är ett viktigt verktyg i Finlands utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik. Krishantering kan genomföras antingen som militär krishantering vars syfte är att trygga eller återställa internationell fred och säkerhet eller som humanitär krishantering som syftar till att trygga civilbefolkningen. Finland har deltagit i över 30 fredsbevarande insatser och krishanteringsinsatser sedan 1956. Enligt Försvarsmaktens uppskattning finns det i Finland sammanlagt cirka 40 000–50 000 personer som deltagit i militär krishantering. Det är frivilligt att delta i krishanteringsuppdrag.

Stödnätverket för dem som reser till och återvänder från krishanteringsinsatser består av många olika aktörer. Stödet för anpassning och psykiskt välbefinnande före insatsen, under den och efter insatsen har en stor betydelse för välmåendet och hälsan för dem som deltar i krishantering.

Lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag (1522/2016), som trädde i kraft den 1 januari 2017, tillämpas på olycksfallsskydd under tjänstgöringen för dem som deltar i krishanteringsuppdrag. Lagen gäller personer som deltar i militär och civil krishantering samt personer som deltar i humanitära uppdrag. I lagens tillämpningspraxis har det upptäckts vissa utvecklingsbehov i fråga om bestämmelserna om ersättning av psykiskt stöd.

Enligt gällande lag kan den som deltagit i tjänstgöring få ersättning för psykiskt stöd eller psykisk vård under högst ett år från det att stödbehovet yppat sig. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att de som har behov får psykiskt stöd med så kallad låg tröskel. Det föreslås att lagen ändras så att tidsgränsen för betalning av ersättning förlängs från ett år till två år.

1.2 Beredning

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. Konsekvensbedömningar har begärts av Pensionsskyddscentralen och Statskontoret.

Social- och hälsovårdsministeriet skickade utkastet till regeringsproposition på remiss den 15 juli 2025. Utlåtanden begärdes av försvarsministeriet, finansministeriet och andra myndigheter som är centrala med tanke på propositionen, organisationer som företräder företagare och dem som deltagit i krishantering, centrala arbetsmarknadsorganisationer och aktörer inom arbetspensionssektorn. En sammanfattning av utlåtandena finns i Statsrådets tjänst för projektinformation. Beredningsunderlaget till propositionen finns i Statsrådets tjänst för projektinformation med projektnumret STM56:00/2025.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Ändringar som gäller FöPL-arbetsinkomst

Det viktigaste syftet med lagändringen, som trädde i kraft den 1 januari 2023, var att hitta ett sätt att rätta till underförsäkringen. För att detta skulle kunna genomföras fick de pensionsanstalter som verkställer pensionsförsäkring för företagare som en ny uppgift att regelbundet justera FöPL-arbetsinkomsterna. Pensionsanstalten fick till uppgift att justera den arbetsinkomst som tidigare fastställts för företagaren vart tredje år och i det sammanhanget ge företagaren ett skriftligt förslag till arbetsinkomst som ska tillämpas för försäkringen.

I lagen om pension för företagare föreskrivs om regelbunden uppföljning av arbetsinkomsten och om det förfarande för justering av arbetsinkomsten som ska iakttas vid pensionsanstaltens uppföljning. Genom regelbunden uppföljning och justering säkerställs att den arbetsinkomst som fastställs för företagaren bättre motsvarar den inkomstnivå som förutsätts i lagen även när företagsverksamheten fortsätter. Definitionen på arbetsinkomst ändrades inte i samband med lagändringen den 1 januari 2023. En företagares arbetsinkomst enligt lagen om pension för företagare är den lön som skäligen bör betalas, om en person med motsvarande yrkesskicklighet avlönas att utföra företagarens arbete i stället för företagaren eller den ersättning som annars kan anses i genomsnitt motsvara nämnda arbete. Arbetsinkomsten ska således motsvara det ekonomiska värdet av företagarens arbetsinsats.

Det är pensionsanstaltens uppgift att fastställa arbetsinkomsten och enligt förvaltningslagen är pensionsanstalten skyldig att utreda alla relevanta omständigheter för ärendet och att inhämta alla behövliga uppgifter för sitt avgörande. Eftersom arbetspensionsbolagens praxis inte var enhetlig, preciserades vilka uppgifter som ska användas som grund för arbetsinkomsten både när arbetsinkomsten fastställs första gången och i samband med justeringen. Utgångspunkten för det ekonomiska värdet av arbetsinsatsen för företagare som arbetar på heltid är medianlönen för dem som arbetar på heltid inom branschen i fråga inom den privata sektorn. Vidare ska arbetspensionsbolaget beakta andra uppgifter som beskriver omfattningen av företagarens arbetsinsats, företagarens verksamhetens omfattning, företagarens yrkesskicklighet och värdet av företagarens arbetsinsats. När arbetsinkomsten fastställs ska alltid användas en helhetsbedömning av det inbördes förhållandet mellan och vikten av de uppgifter som nämns ovan.

Liksom det konstateras ovan preciserades genom lagändringen innehållet i motiveringen till beslutet om fastställande av arbetsinkomsten. Till Pensionsskyddscentralens uppgifter fogades samtidigt en uppgift att uppdatera det informationsunderlag som behövs för att fastställa arbetsinkomsten och på så sätt säkerställa en enhetlig tillämpningspraxis. Informationsunderlaget tillhandahålls som en gemensam digital tjänst för beräkning av rekommenderad arbetsinkomst inom arbetspensionsbranschen.

I lagens ikraftträdandebestämmelse antecknades vid riksdagsbehandlingen en begränsning som gäller justeringsförfarandet och som tillämpas på de två första regelbundna justeringarna som ska göras efter lagens ikraftträdande. Den årliga arbetsinkomsten kan höjas med högst 4 000 euro åt gången, om höjningen är nödvändig på grund av uppgifter som erhålls som grund för värdet på företagarens arbetsinsats. Den första justeringen riktades 2023 till de arbetsinkomster som understeg 15 000 euro. År 2024 omfattade justeringen arbetsinkomster upp till 25 000 euro och i år omfattar justeringen arbetsinkomster som överstiger 25 000 euro samt alla andra arbetsinkomster som inte har justerats på tre år. Den andra justeringen av dessa FöPL-försäkringar inleds vid ingången av 2026.

Enligt uppgifterna från justeringarna 2023 och 2024 steg medianarbetsinkomsten med gällande försäkringar med 16 procent (utan höjning av lönekoeficienten) när höjningen motsvarade den maximala höjningen enligt lagen. För knappt tre av fyra FöPL-försäkrade steg arbetsinkomsten efter justeringen och för en fjärdedel var arbetsinkomsten således oförändrad. Summan av arbetsinkomster som ökat på grund av justeringarna och intäkterna av pensionsförsäkringsavgifter minskar den statsandel som betalas till FöPL-systemet med uppskattningsvis 120 miljoner euro vid utgången av 2025 jämfört med om arbetsinkomsterna inte hade justerats. Trots detta hotar statsandelen för FöPL-systemet emellertid att stiga till nästan 600 miljoner euro 2026.

Behoven att utveckla FöPL-systemet

På basis av responsen från företagarna har de preciseringar som gjorts i lagen om pension för företagare inte i tillräcklig mån lyckats lindra de problem som hänför sig till fastställandet av FöPL-arbetsinkomsten. Konsekvenserna av lagändringen har upplevts som mycket kraftiga, vilket är förståeligt, eftersom många företagare såsom Finansinspektionens tematiska bedömning visar i praktiken själva hade kunnat välja så låga arbetsinkomster som möjligt utan att någon skulle ingripa i det. Även definitionen på arbetsinkomst har upplevts som svårförståelig och orättvis. Det har upplevts problematiskt att det inte finns en arbetsinkomstgrund som lämpar sig för alla företagare, utan arbetsinkomsten fastställs från fall till fall. Till exempel på basis av respons från ensamföretagare upplevs begreppet arbetsinsats som utgör grunden för arbetsinkomsten och i jämförelse med lön som betalas till arbetstagare som föråldrat och verklighetsfrämmande. Företagarfältets syn på utvecklandet av FöPL-systemet är emellertid inte enhetlig.

I enlighet med regeringsprogrammet har regeringen inlett en utvärdering av behoven att utveckla FöPL-systemet. Utvärderingen genomförs av en utredare. Social- och hälsovårdsministeriet har tillsatt filosofie doktor Jukka Rantala som utredare. Målet med utredningen är att utveckla företagarnas pensionssystem. Syftet med utredningen är att kartlägga problemen med hur arbetsinkomster fastställs idag och söka alternativa sätt att lösa dem. Uppgiften är att lägga fram ett förslag till hur definitionen på arbetsinkomst kunde utvecklas och att bedöma förslagets konsekvenser med beaktande av skillnader i inkomstbildning mellan olika företagargrupper.

Utredningspersonen ska i samband med sitt arbete också bedöma andra nödvändiga ändringar för att utveckla företagarnas pensionssystem och utreda fonderingsalternativen. Utredningen ska vara klar senast den 30 november 2025. Regeringens mål är att det efter utförd utredning ska utföras ändringar i FöPL-systemet så att företagarnas pensionsavgift tydligare än i dagsläget ska bestämmas enligt företagarens faktiska inkomster. Tidsplanen för dessa ändringar är år 2029 då övergångsperioden för fastställande av den nuvarande arbetsinkomsten löper ut.

2.2 Ersättningar för psykiskt stöd

Krishanteringsförhållandena avviker avsevärt bland annat från förhållandena i normal beväringstjänstgöring, och därför har det stiftats en egen speciallag om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag. I lagen har man beaktat de särskilda omständigheterna i krishanteringsuppdrag och att ersättningskretsen delvis är mer omfattande än i lagen om olycksfall i militärtjänst eller i andra obligatoriska lagar som gäller olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar.

Internationell krishantering har ökat i omfattning och blivit mer komplex under de senaste årtiondena. Uppgifterna är förenade med olika betydande fysiska risker, såsom det instabila säkerhetsläget, smittsamma sjukdomar, bristfällig hygien och farliga förhållanden. Dessutom orsakar förhållandena betydande psykisk belastning. Både militära och civila insatser genomförs ofta parallellt i samma utmanande miljöer och under samma förhållanden där personalen är beroende av de stödtjänster som arrangören erbjuder och av de lokala förhållandena. Det här begränsar personalens möjligheter att påverka förhållandena.

Enligt 11 § i den gällande lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag (1522/2016) har en person som deltagit i tjänstgöring rätt till ersättning för kostnader för psykiskt stöd eller psykisk vård i form av rehabilitering. Behovet av stöd eller vård ska stå i sannolikt orsakssamband till tjänstgöringen eller uppdraget. Kostnaderna för psykiskt stöd eller psykisk vård ersätts under högst ett år från det att stödbehovet yppat sig. Statskontoret bestämmer vilken vårdplats som ska bedöma stödbehovet.

Behovet av stöd kan framträda först en lång tid efter att en person har återvänt från krishanteringsuppdrag. Enligt 11 § finns det ingen tidsgräns för ansökan om stöd. För att få ersättning ska det emellertid finnas ett sannolikt orsakssamband mellan behovet av psykiskt stöd eller psykisk vård och tjänstgöringen. Det förutsätts däremot inte en skada som orsakats av ett olycksfall eller en tjänstgöringsrelaterad sjukdom.

För att få ersättning ska en person som har deltagit i krishanteringsuppdrag och som behöver psykiskt stöd söka sig till vård via Traumapsykiatriska mottagningen vid HUS. I konsultationen ingår normalt 1–2 besök hos en sjukskötare, varefter en läkare kan hänvisa en person till korttidspsykoterapi, förskriva läkemedel eller andra terapiformer. Ett utlåtande av en läkare vid HUS om behovet av psykiskt stöd eller psykisk vård är en förutsättning för att Statskontoret ska bevilja en betalningsförbindelse. Efter att ha fått betalningsförbindelsen söker den som är i behov av stöd själv i sin hemtrakt den som genomför stödet eller lämnar vården bland de social- och hälsovårdstjänster som tillhandahålls allmänheten.

När det gäller bestämmelserna om ersättning av psykiskt stöd har tidsgränsen på ett år upplevts som problematisk. Tidsgränsen räknas från det att vårdbehovet konstateras. Det kräver ofta tid att leta efter en lämplig terapeut, och för att stödja personer som deltagit i krishanteringsuppdrag krävs det också särskild kompetens av terapeuten. Det tar tid att skapa ett förtroligt förhållande till terapeuten och tidsgränsen har i viss mån också upplevts utgöra en utmaning. Om vården

kan inledas först flera månader efter det att vårdbehovet har konstaterats, kanske den inte hinner avslutas förrän tidsgränsen på ett år löper ut.

Ibland kan vårdbehovet vara längre. Om en psykisk sjukdom konstateras hos en person inom tidsgränsen, kan den ersättas som en tjänstgöringsrelaterad sjukdom utan tidsgräns för betalning av ersättning. Enligt experter som arbetat med personer som deltagit i krishanteringsuppdrag handlar det emellertid för en stor del av dem som söker hjälp om kriser och inte psykiatriska sjukdomar.

3 Målsättning

3.1 Målsättningar för FöPL-ändringen

Syftet med propositionen är att garantera att alla företagare behandlas likvärdigt när FöPL-arbetsinkomsterna justeras under ikraftträdandebestämmelsens giltighetstid fram till den 31 december 2028. På detta sätt garanteras alla företagare likvärdiga möjligheter, oberoende av erhållna uppgifter om företagareverksamhetens art och omfattning och den allmänt höga kostnadsnivån, att betala nedsatta FöPL-försäkringsavgifter och på så vis trygga en bättre utkomst och social trygghet under företagarens yrkeskarriär utan att en skälig pensionsnivå för företagaren blir lidande.

3.2 Målsättningarna för ändringen av lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag

När det gäller personer som deltagit i krishanteringsuppdrag är syftet med lagändringen att garantera tillgången till psykiskt stöd eller psykisk vård under en tillräckligt lång tid för att på så sätt stödja personal som återvänder från krishanteringsuppdrag att anpassa sig till det civila livet. Målet är också att stödja personalens allmänna välbefinnande, hälsa och sociala relationer.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås att det fjärde momentet i ikraftträdandebestämmelsen i lagen om pension för företagare ändras så att det till momentet fogas en hänvisning till sådana företagare, som har inlett sin verksamhet från och med den 1 januari 2023 och för vilka FöPL-arbetsinkomsten har fastställts för första gången mellan den 1 januari 2023 och den 31 december 2025.

Enligt den gällande lagen om pension för företagare ska FöPL-arbetsinkomsten fastställas som en årlig arbetsinkomst som motsvarar företagarens arbetsinsats. Arbetsinkomsten är den lön som skäligen bör betalas, om en person med motsvarande yrkesskicklighet avlönas att utföra företagareverksamhet, eller den ersättning som annars kan anses i genomsnitt motsvara nämnda arbete. På grund av det föreslagna tillägget kan företagarens FöPL-arbetsinkomst justeras med högst 4 000 euro uppåt senast den 31 december 2028.

I propositionen föreslås dessutom att tidsgränsen för ersättning för psykiskt stöd eller psykisk vård enligt lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag förlängs från ett år till två år.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Konsekvenser inom FöPL-systemet

4.2.1.1 Konsekvenser för företagare

Nivån på FöPL-arbetsinkomsten påverkar FöPL-försäkringsavgifterna och den därmed måttfulla höjningen av FöPL-arbetsinkomsten lindrar företagarnas kostnader. Dessutom förbättrar förslaget den inbördes jämlikheten mellan företagare som inlett sin verksamhet vid olika tidpunkter, eftersom alla företagare under lagens giltighetstid omfattas av en lika stor höjning av FöPL-arbetsinkomsten. Det här bedöms ha en positiv inverkan på lönsamheten hos ny företagsverksamhet, prissättningen av företagarens arbete och konkurrenssituationen mellan företagarna. På individnivå skulle de företagarhushåll som nyligen inlett sin företagarkerksamhet ha mera inkomster till sitt förfogande, vilket kan bedömas ha en positiv inverkan på konsumtions- och sparbeteendet.

När ett begränsat justeringsbelopp tillämpas vid justeringen av FöPL-arbetsinkomsten, har detta en minskande effekt på ökningen av det lagstadgade arbetspensionsskyddet och utkomsten under pensionstiden. Konsekvenserna för arbetspensionsskyddet torde dock förbli små, eftersom det endast är fråga om en lättnad som tillämpas temporärt åren 2026–2028.

Konsekvenser för företagarens övriga sociala trygghet

Den ovan nämnda minskande effekten på utkomstskyddet inverkar också på företagarens övriga sociala trygghet. Ändringarna i FöPL-arbetsinkomsten inverkar också på företagarens övriga sociala trygghet, eftersom de förmåner som betalas ut baserar sig på FöPL-arbetsinkomsten som fastställts i FöPL-försäkringen. FöPL-försäkringen inverkar förutom på arbetspensionen också på den sociala tryggheten när företagaren insjuknar, blir arbetslös eller blir föräldraledig. Av denna anledning ska FöPL-arbetsinkomsten inte bedömas enbart med tanke på arbetspensionsskyddet utan arbetsinkomstens belopp inverkar på utkomsten också före pensionsåldern.

Företagarens sjukdagpenning och föräldradagpenningar (graviditetspenning, särskild graviditetspenning, föräldrapenning) bestäms enligt FöPL-arbetsinkomsten. Dagpenningen beräknas på FöPL-arbetsinkomsten för den granskningsperiod på 12 kalendermånader som föregår kalendermånaden före begynnelsestidpunkten för rätten till dagpenning. Rehabiliteringsstöd och invalidpension som baserar sig på FöPL-arbetsinkomst betalas, om företagaren blir långvarigt sjuk.

När företagsverksamheten upphör kan företagaren få arbetslöshetsförmån, såsom inkomstrelaterad dagpenning, grunddagpenning, jämkad dagpenning eller arbetsmarknadsstöd. För att få arbetslöshetsförmån ska företagaren i regel upphöra med sin företagsverksamhet. Företagaren kan också få inkomstrelaterad dagpenning som är bunden till FöPL-arbetsinkomsten, om företagaren uppfyller arbetsvillkoret. För att få inkomstrelaterad dagpenning ska en företagare vars FöPL-arbetsinkomst överstiger den gräns som årligen fastställs (15 128 euro år 2025) ha varit verksam som företagare i minst 15 månader under de 48 månader som föregår arbetslösheten och samtidigt ha varit försäkrad i en arbetslöshetskassa som försäkrar företagare. En företagare som inte hör till en arbetslöshetskassa kan under arbetslöshetstiden få grunddagpenning eller arbetsmarknadsstöd som FPA betalar ut.

4.2.1.2 Ekonomiska konsekvenser

Förslaget har konsekvenser närmast för den offentliga ekonomin. Statens betalningsandel i FöPL-systemet var 565,2 miljoner euro år 2024. Antalet FöPL-försäkrade har under de senaste åren utgjort cirka 8 procent av de arbetspensionsförsäkrade (216 000 FöPL-försäkrade, år 2023). Enligt Pensionsskyddscentralens (PSC) utredning ändrades FöPL-arbetsinkomsten för drygt 45 000 företagare 2023 och 2024 gjordes cirka 22 000 justeringar. Den genomsnittliga justeringen av FöPL-arbetsinkomsten var cirka 4 100 euro. De justeringar av FöPL-arbetsinkomsterna som gjordes åren 2023 och 2024 har ökat arbetsinkomstbeloppet, och på basis av dem har de ökade försäkringsavgiftsinkomsternas minskande effekt på statsandelen uppskattats till cirka 120 miljoner euro vid utgången av innevarande år.

När konsekvensbedömningen av den nu föreslagna ändringen gjordes har man beaktat Pensionsskyddscentralens FöPL-försäkringsuppgifter samt Pensionsskyddscentralens uppgifter om omsättningen för 2024. Bedömningarna baserar sig på ett antagande att cirka hälften av försäkringarna fortfarande ska gälla efter tre år, när arbetsinkomsten ska justeras. I beräkningarna har man antagit att företagarens arbetsinkomst fastställs enligt rekommendationer från tjänsten för beräkning av rekommenderad arbetsinkomst. I praktiken har man inte kännedom om avslutade enskilda försäkringar efter att de har tecknats.

Enligt Pensionsskyddscentralens försäkringsuppgifter inledde knappt 25 000 nya företagare företagarkerksamhet 2023. I förhållande till uppgifterna om omsättningen verkar arbetsinkomsten för mer än hälften av dessa vara på rätt nivå utifrån tillgängliga uppgifter, och det bedöms att det inte finns något behov av att justera arbetsinkomsten. År 2026 beräknas begränsningen av justeringen av arbetsinkomsten gälla cirka 4 000 företagare, vars höjning av arbetsinkomsten utan begränsning i genomsnitt skulle uppgå till cirka 14 000 euro. En fjärdedel av dessa borde höja arbetsinkomsten till och med över 23 000 euro.

Det bedöms att begränsningen av höjningen av FöPL-arbetsinkomsten till 4 000 euro minskar beloppet av arbetsinkomster på årsnivå med cirka 40–60 miljoner euro, varvid den minskande effekt som försäkringsavgiftsinkomsterna har på statsandelen blir cirka 10–15 miljoner euro mindre än beräknat. I helhetsbilden ökar justeringarna av FöPL-arbetsinkomsterna dock beloppet av arbetsinkomster, vilket minskar den statsandel som behövs för FöPL-systemet.

4.2.1.3 Konsekvenser för verkställandet

Förslaget bedöms inte ha några betydande konsekvenser på verkställandet vid pensionsförsäkringsbolagen, eftersom det föreslagna höjningsbeloppet på 4 000 euro redan har tillämpats på FöPL-försäkringar som börjat före 2023.

4.2.1.4 Övriga konsekvenser

Propositionen har inga direkta konsekvenser för jämställdheten mellan könen, men indirekta konsekvenser är möjliga. Den allmänna könsindelningen i det finländska arbetslivet återspeglas också i förslagets konsekvenser mellan män och kvinnor. Cirka en tredjedel av alla företagare är kvinnor och de är ofta ensamföretagare. De vanligaste yrkesgrupperna för kvinnliga företagare är yrken inom kultur- och hantverkssektorn samt arbetstagaryrken inom servicesektorn, såsom frisörer, småhandlare och massörer. Däremot är det typiskt att manliga företagare har yrken bland annat inom bygg-, transport- och industrisektorn.

Det finns betydande skillnader mellan olika branscher i fråga om prissättningen och kostnadsstrukturen, så enligt affärsverksamhetens art och omfattning är manliga företagares

arbetsinkomster högre än kvinnliga företagares. Enligt de två senaste årens statistik har kvinnliga företagare som inleder sin verksamhet något mindre arbetsinkomster än manliga företagare. Dessutom ligger kvinnliga företagares arbetsinkomster i genomsnitt närmare rekommendationerna från tjänsten för beräkning av rekommenderad arbetsinkomst jämfört med män. Således bedöms den föreslagna lagändringens konsekvenser vara större bland manliga företagare.

Förslaget medför inga miljö- eller säkerhetsrelaterade konsekvenser.

4.2.2 Konsekvenser för ersättningssystemet för dem som deltagit i krishanteringsuppdrag

4.2.2.1 Ekonomiska konsekvenser

De föreslagna ändringarna har en del konsekvenser för statsfinanserna. De personer som omfattas av tillämpningsområdet för den föreslagna lagändringen har också med stöd av gällande lag rätt till ersättning av statens medel för psykiskt stöd och psykisk vård. Ersättningsutgiften täcks genom ett förslagsanslagsmoment som gäller skadestånd i statsbudgeten. Den kostnadseffekt som lagändringen medför beror på den föreslagna förlängningen av tidsfristen för ersättning av kostnader för psykiskt stöd eller psykisk vård. Ökningen av ersättningsutgifterna har i enlighet med vad som anges nedan uppskattats utifrån statistik som finns att tillgå för närvarande.

Det av Statskontoret anmälda antalet personer som fått psykiskt stöd med stöd av gällande lag per skadeår samt de ersättningar för psykiskt stöd som betalats till dem, oberoende av betalningsår, framgår nedan.

Skadeår	Skador	Ersättningsbelopp	Genomsnittlig ersättning
2019	18	48 011.78	2667.32
2020	25	69 032.68	2761.30
2021	24	50 784.59	2116.02
2022	21	51 715.30	2462.63
2023	26	82 272.46	3164.32
2024	44	61 569.73	1399.31
2025	5	4830.79	966.15

Kostnaderna för 2024 är sannolikt ännu inte slutliga, eftersom alla kostnader ännu inte har ersatts i sådana fall där den maximala ersättningstiden på ett år inte har uppnåtts. Åren 2019–2023 har ersättningar för psykiskt stöd och psykisk vård betalats till ett belopp av i genomsnitt 60 400 euro per år och den genomsnittliga ersättningen per skada har varit cirka 2 600 euro.

Reseersättningar har med stöd av 11 § ersatts enligt följande:

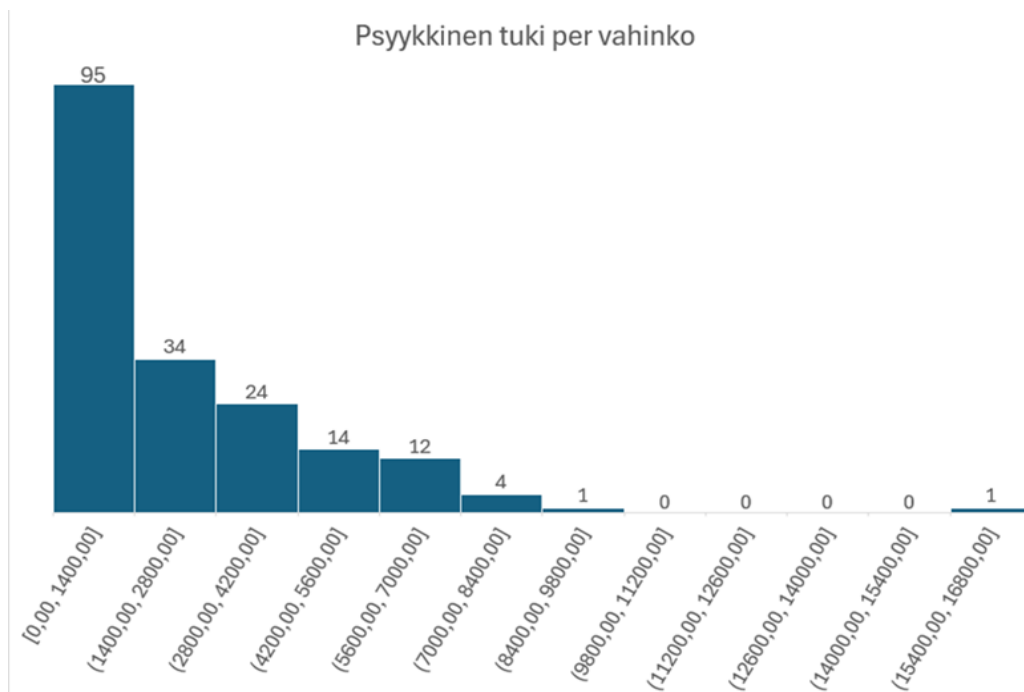
År	Skada	Summa
2017	1	65.40
2018	1	67.62
2019	5	6186.62

År	Skada	Summa
2020	7	3017.14
2021	3	726.81
2022	0	0
2023	1	28.39
2024	2	443.40

Inte heller i fråga om reseersättningar är kostnaderna för 2024 sannolikt slutliga, eftersom alla dessa kostnader inte heller nödvändigtvis har ersatts om ersättningstiden på ett år ännu inte har uppnåtts. Sedan lagen trädde i kraft har resekostnader ersatts från och med 2017 till 2023 med i genomsnitt 1 680 euro per år, men det förekommer stora variationer mellan åren. I fråga om resekostnader inverkar sökandens boningsort på ersättningsbeloppet. Det bedöms att alla som får psykiskt stöd eller psykisk vård inte heller är uppmärksamma på att resekostnader kan sökas med stöd av 11 §.

Medianen för ersättningsbeloppet för psykiskt stöd per skada är 1 328,27 euro. Hälften av ersättningstagarna har således betalats mindre än detta. På motsvarande sätt utgör decil 8 för ersättningsbeloppet 3 581,068 euro, det vill säga 80 procent av ersättningstagarna har fått högst detta belopp. Det största enskilda ersättningsbeloppet har varit 16 368,68 euro och det näst största beloppet 8 950,33 euro.

Figur: Psykiskt stöd per skada

Av histogrammet ovan kan man se att de ovan nämnda största ersättningarna är avvikande och att största delen av ersättningarna avgränsas till högst 2 800 euro.

Om psykiskt stöd eller psykisk vård i enlighet med den nu föreslagna lagändringen ersätts med två år i stället för ett år, uppkommer merkostnader endast för dem som har behov av stöd under mer än ett år. Utifrån nyckeltalen kan man dra den slutsatsen att åtminstone mindre än 50 procent av ersättningstagarna är sådana vars stöd- eller vårdbesök avslutas under en kortare tid än ett år. Då medför förlängningen av ersättningstiden inga kostnadseffekter. En förlängning av stödet eller vården från ett år till två år kommer sannolikt inte att leda till att antalet sökande ökar.

En förlängning av ersättningstiden från ett till två år ökar i viss mån kostnaderna i sådana fall där ersättningarna är högre och behovet av stöd eller vård varar längre än ett år. När det gäller resekostnader är det svårt att uppskatta kostnadsökningen, eftersom sökandenas boningsort och avståndet till vårdplatserna varierar. Ersättning för resekostnader har också sökts sporadiskt.

Enligt Statskontorets uppskattning kommer antalet personer som omfattas av ersättning inte att öka nämnvärt, även om den tid som omfattas av ersättning förlängs till två år. Såsom ovan anförts kan man också för närvarande uppskatta att största delen av behovet av stöd eller vård kommer att vara kortare än ett år. Enligt uppskattning finns det behov av en längre ersättningstid i färre än 50 procent av fallen. Om antalet ersättningssökande förblir oförändrat, det vill säga cirka 25–45 per år, och 50 procent av dem behöver stöd eller vård under en längre tid än ett år, uppgår merkostnaderna utgående från den nuvarande medianen för ersättningsbeloppet till cirka 33 000–60 000 euro per år, om man antar att alla behöver stöd eller vård under maximitiden, det vill säga två år. I verkligheten upphör vården för en del personer efter ett till två år, varvid merkostnaderna blir mindre än vad som nämns ovan.

4.2.2.2 Konsekvenser för ersättningssökande och myndigheter

Den föreslagna lagändringen inverkar på det lagstadgade skyddet för dem som deltar i krishanteringsuppdrag, vilket utvidgas så som beskrivs i avsnittet med de viktigaste förslagen.

För dem som deltagit i krishanteringsuppdrag är det psykiska stödets roll inte bara att stödja akut anpassning och att klara av psykiska krissituationer utan också att upprätthålla en längre tid av funktionsförmåga och välbefinnande. Att i ett tidigt skede identifiera psykiska symtom samt att få samtalshjälp med låg tröskel och under en tillräckligt lång tid är väsentligt för att man ska kunna återhämta sig från anpassningssvårigheter och kriser som tjänstgöringen orsakat. Stödet har ofta positiva effekter också med tanke på de sociala relationerna och familjelivet för den som återvänder. Stöd eller vård som ges i tid kan dessutom ha betydelse för personens vilja att på nytt söka sig till krishanteringsuppdrag.

Propositionen har inga direkta konsekvenser för jämställdheten mellan könen. De indirekta konsekvenserna drabbar till största delen män, på grund av könsfördelningen mellan de personer som deltagit i krishanteringsuppdrag. I maj 2025 deltog 388 soldater i internationell krishantering. Av dem var 17 kvinnor (kvinnornas andel utgjorde cirka 4 procent). Vid samma tidpunkt deltog 113 civila sakkunniga i krishantering. Av dem var 54 kvinnor (kvinnornas andel cirka 48 procent).

Enligt de uppgifter som Statskontoret lämnat har ersättningar för psykiskt stöd betalats enligt kön åren 2022–2024 enligt följande:

Anmälningssår	Antal ansökningar om psykiskt stöd	Kvinnornas andel	Männens andel
2022	20	10 %	90 %
2023	27	7 %	93 %
2024	44	16 %	84 %

Kvinnornas andel av dem som har fått psykiskt stöd under respektive anmälningssår har i genomsnitt varit 11 procent och männens andel 89 procent. Uppgifterna gäller alla stödtagare, och det har inte gjorts skillnad mellan deltagande i militär krishantering, civil krishantering eller humanitära uppdrag.

Enligt förslaget ska Statskontoret i fortsättningen sköta verkställandet av den föreslagna lagändringen. Förslaget har inga betydande konsekvenser för Statskontoret verksamhet.

5 Remissvar

Ett utkast till regeringens proposition publicerades i den elektroniska utlåtanetjänsten STM056:00/2025 den 15 juli 2025. Svarstiden gick ut den 14 augusti 2025. Begäran om utlåtande sändes till 22 remissinstanser.

Det kom in sammanlagt 20 utlåtanden. Utlåtanden lämnades av Akava rf, Finlands Näringsliv EK, Pensionsskyddscentralen, Finansinspektionen, HUS Psykiatri/Traumapsykiatri, Folkpensionsanstalten, Mikro- och ensamföretagare rf, försvarsministeriet, STTK rf, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Suomen Freelance-journalistit ry, Suomen Journalistiliitto - Finlands Journalistförbund ry, Finlands Fredsbevararförbund rf, Företagarna i Finland rf, Jämställdhetsombudsmannens byrå, Työeläkevakuuttajat TELA – Arbetspensionsförsäkrarna TELA ry, Nytt Arbete rf, finansministeriet, Vammautuneet Kriisinhallintaveteraanit ry och diskrimineringsombudsmannens byrå.

Finansinspektionen, Konkurrens- och konsumentverket, finansministeriet och diskrimineringsombudsmannens byrå meddelade att de inte hade något att anföra i fråga om propositionen. Ett sammandrag över utlåtandena finns i statsrådets projektportal under projektbeteckningen STM056:00/2025.

5.1 Remissutlåtanden om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i lagen om pension för företagare

Finlands näringsliv rf konstaterar att organisationen inte har något att anmärka på lagutkastet. Förslaget baserar sig på regeringens så kallade halvtidsöverläggning.

Pensionsskyddscentralen anser att FöPL-ändringen är motiverad, eftersom syftet med den är att alla företagare ska behandlas lika. Pensionsskyddscentralen uttrycker dock i sitt utlåtande sin förhoppning om att det i motiveringen betonas att ändringen gäller FöPL-försäkringar som inletts efter den 1 januari 2023. Remissinstansen konstaterar också att utkastet till proposition lyfter fram problem med begreppet FöPL-arbetsinkomst och verkställigheten av FöPL-systemet, som för närvarande utreds av utredare Jukka Rantala. Pensionsskyddscentralen uttrycker sitt stöd för utredningsarbetet och konstaterar att den har utrett skillnaderna mellan

företagarens fastställda arbetsinkomster och faktiska inkomster, som centralen anger att den producerar mer, aktuell information om.

Folkpensionsanstalten anser att propositionen om kontinuitet och förutsägbarhet i företagsverksamheten kan understödjas, eftersom den tryggar likabehandlingen av företagare under övergångsperioden för justeringsförfarandet i fråga om företagarens arbetsinkomst. FPA anser att regeringens mål att fastställa FöPL-arbetsinkomsten enligt företagarens faktiska förvärvsinkomster är motiverat och väntar på resultaten av det pågående utredningsarbetet. Folkpensionsanstalten instämmer i fråga om det som i konsekvensbedömningen anförs om propositionens konsekvenser för de inkomstrelaterade sociala trygghetsförmåner som uppstår via företagarens arbetsinkomst.

Mikro- och ensamföretagare rf anser att ändringen av ikraftträdandebestämmelsen är en motiverad och viktig lösning i fråga om övergångsperioden, eftersom den förbättrar likabehandlingen och förutsägbarheten för företag som inlett sin verksamhet vid olika tidpunkter. Konsekvenserna ses i huvudsak som positiva och värda att understödja. Enligt utlåtandet vore det dock nödvändigt att precisera paragraftextens ordalydelse så att den gäller den tidpunkt då försäkringen börjar för undvikande av oklarheter i tolkningen i retroaktiva sammanhang eller i situationer där företagen har haft en tidigare FöPL-period. I utlåtandet konstateras att det är fråga om en temporär åtgärd som inte löser strukturella problem inom FöPL-systemet eller minskar behovet att genomföra en mer omfattande och fullständig FöPL-reform. I utlåtandet lyfts också fram att en lägre FöPL-arbetsinkomst har negativ inverkan på företagarens sociala trygghetsförmåner.

Löntagarnas centralorganisationer (Akava, FFC och STTK) har gett ett gemensamt utlåtande om förslaget gällande FöPL-arbetsinkomst. Centralorganisationerna anser det inte vara bra att begränsningen av justeringen av FöPL-arbetsinkomsten utvidgas på det föreslagna sättet. Centralorganisationerna anser att det är nödvändigt att utveckla företagarens pensionssystem och företagarens arbetsinkomst och att regeringen därför har inlett en separat utredning om hur FöPL ska utvecklas. Enligt centralorganisationerna bör lagstiftningsarbetet sparas till dess att utredningsarbetet är klart och inga sådana bitvisa ändringar som avses i propositionen görs. Centralorganisationerna påpekar att syftet med den tidigare lagändringen var att minska underförsäkringen och den finansieringsandel som behövs inom statens pensionssystem. Utkastet till proposition stöder inte dessa mål. Konsekvenserna av underförsäkring begränsas enligt centralorganisationerna inte att till formen av uppkomsten av social trygghet för företagare utan också till verksamheten på arbetsmarknaden. Det är problematiskt om företagarnas arbete hela tiden försäkras till lägre kostnader än det arbete som utförs i anställningsförhållande.

Organisationen Suomen Freelance-journalistit understöder propositionen och anser att den har positiva effekter för medlemmarna i organisationen. Propositionen är viktig med tanke på likabehandlingen av företagare.

Finlands Journalistförbund understöder propositionen och anser den vara positiv för medlemmarna i organisationen och nödvändig med tanke på likabehandlingen av företagare.

Företagarna i Finland rf anser att propositionen är viktig och motiverad. Bedömningen av propositionens konsekvenser anses vara korrekt.

Jämställdhetsombudsmannens byrå understöder i sitt utlåtande propositionens mål att förbättra jämlikheten mellan företagare som inlett sin verksamhet vid olika tidpunkter. I utlåtandet anses det viktigt att man i regeringspropositionen har identifierat möjligheten till indirekta könseffekter på basis av vilka dess konsekvenser i högre grad kan komma att drabba manliga

företagare. Eftersom propositionen dock har en minskande effekt bland annat på de sociala trygghetsförmåner som betalas i form av föräldraförmåner för företagare, anser byrån i sitt utlåtande att det är viktigt att man i propositionen granskar företagarnas möjligheter att kombinera arbete och familjeliv. Enligt utlåtandet är det skäl att i bedömningen fästa särskild uppmärksamhet vid vilka ekonomiska konsekvenser och konsekvenser för sysselsättningen och föräldraskapet förslaget kan ha för kvinnor respektive män.

Arbetspensionsförsäkrarna TELA rf anser att FöPL-ändringen är motiverad. Remissinstansen lyfter dock frågan om huruvida den föreslagna bestämmelsen bör preciseras så den avser fastställd arbetsinkomst som har börjat löpa under tiden 1.1.2023–31.12.2025. Dessutom ber TELA om ett förtydligande av huruvida bestämmelsen också kan omfatta en företagare som på nytt inleder verksamhet åren 2023–2025. TELA konstaterar också i sitt utlåtande att även om de ekonomiska konsekvensbedömningar som presenteras i regeringens proposition inte som helhet betraktade utgör någon betydande utmaning för finansieringen av företagarens pensionsförsäkring, ökar propositionen dock statsandelen i det nuvarande utmanande läget inom den offentliga ekonomin.

Nytt Arbete rf understöder propositionen och anser att den är viktig med tanke på minskandet av företagens kostnader. Föreningen anser att konsekvenserna för pensionsutfallet förblir små.

På basis av remissvaren har den bestämmelse som föreslås i propositionen preciserats till att gälla arbetsinkomst som har fastställts mellan den 1 januari 2023 och den 31 december 2025. I motiveringen har man strävat efter att betona att begränsningen av justeringsbeloppet till 4 000 euro av FöPL-arbetsinkomsten genom ändring av ikraftträdandebestämmelsen ska gälla sådana företagare som enligt den ursprungliga bestämmelsen inte skulle ha omfattats av det maximala justeringsbeloppet på 4 000 euro. Det är till största delen fråga om företagare som inlett sin företagsverksamhet för första gången från och med den 1 januari 2023, men vid verkställigheten kan det också framkomma andra situationer där den kompletterade bestämmelsen kan bli tillämplig under dess giltighetstid. Pensionsskyddscentralen kan ge närmare tillämpningsrekommendationer om praktiska situationer.

Genom de föreslagna ändringarna vill regeringen underlätta kostnadstrycket på företagarna, även om den låga nivån på företagarnas arbetsinkomster är ett problem med tanke på såväl företagarens egen sociala trygghet som statsfinanserna. Den övergripande bilden är att de justeringar som inleddes vid ingången av 2023 dock redan haft en positiv inverkan på såväl uppkomsten av social trygghet för företagare på individnivå som på statens betalningsandel, även om det har gjorts en tillfällig begränsning av justeringsbeloppet. Den utvidgade avgränsningen bedöms till denna del bli temporär. Det utredningsarbete om FöPL-arbetsinkomsten som det hänvisas till i propositionen och som utförts av utredare Rantala är det första steget mot ett hållbart och rättvist pensionssystem för företagare.

5.2 Remissutlåtanden om ändringen av 11 § i lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag

Utlåtanden om lagändringen lämnades av traumapsykiatriska mottagningen vid HUS Psykiatri/Traumapsykiatri, försvarsministeriet, Finlands Fredsbevararförbund rf och Vammautuneet Kriisinhallintaveteraanit ry.

I sitt utlåtande tillstyrker HUS Psykiatri/Traumapsykiatri en förlängning av ersättningstiden till två år. Remissinstansen hade inget att yttra i fråga om ändringen av lagen om pension för företagare.

Försvarsministeriet föreslår i sitt utlåtande att man överväger en förlängning av ersättningstiden för psykiskt stöd och psykisk vård till högst tre år. Den maximala vårdtiden blir då densamma som maximitiden för av FPA understödd rehabiliterande psykoterapi, och personen behöver inte söka sig till ett annat vårdssystem när maximitiden för ersättning för psykiskt stöd och vård går ut. När en person söker sig till FPA:s rehabiliterande psykoterapi blir han eller hon själv tvungen att betala självriskandelarna, som kan bli stora om det förekommer täta terapisesessioner. Försvarsministeriet lyfter dessutom fram de åtgärder och mål som anges i det nationella programmet för krishanteringsveteraner för åren 2025–2027 (VN/17546/2024), där det i avsnitt 7 behandlas hur lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag fungerar och vilka utvecklingsförslag som föreslås. I syfte att utveckla lagens funktion identifierades som föremål för förbättringar i programmet att tidsfristen för ersättningen för kostnaderna för psykiskt stöd och psykisk vård enligt 11 § förlängs från högst ett år till tre år. Försvarsministeriet hade inget att yttra i fråga om ändringen av lagen om pension för företagare.

Finlands Fredsbevararförbund rf anser i sitt utlåtande att den föreslagna förlängningen av tidsfristen är ett viktigt steg i rätt riktning, men att man ändå helt och hållet bör avstå från att sätta upp en fast och strikt tidsfrist. Ofta kan det inte konstateras att behoven av psykiskt stöd och psykisk vård har upphört efter två år och att i synnerhet posttraumatiskt stressyndrom (PTSD) kan uppträda också flera år efter det att tjänstgöringen avslutades och pågå längre än den föreslagna tidsfristen på två år medger. Finlands Fredsbevararförbund anser att tidsfristen bör börja löpa från den tidpunkt då vårdförhållandet med en terapeut eller någon annan vårdaktör som Statskontoret godkänt faktiskt inleds och inte från den tidpunkt då diagnosen har fastställts. Den tidsfrist som reserverats för vården bör gälla den faktiska vårdtiden.

Remissinstansen konstaterar dessutom att de uppgifter som åligger HUS som första konsultationsinstans också bör kunna överföras till motsvarande enheter i de övriga välfärdsområdena i landet. Då förbättras förverkligandet av principen om en låg vårdtröskel och garanteras lika tillgång till vård bättre än för närvarande. Till regeringspropositionen bör fogas en skyldighet att följa upp och stödja en ökning av den specialiserade vårdpersonalens utbildning och omfattning, så att resursbrist inte utgör ett hinder för fullgörandet av skyldigheterna enligt lagen. Finlands Fredsbevararförbund hade inget att yttra i fråga om ändringen av lagen om pension för företagare.

Vammautuneet Kriisinhallintaveteraanit ry föreslår i sitt utlåtande att det till 11 § 1 mom. fogas ett tillägg om "eventuell medicinsk behandling", eftersom en del av vårdformerna är sådana att de använder sig av psykofarmaka som stöd för den övriga behandlingen. Enligt utlåtandet ersätts för närvarande inte sådan läkemedelsbehandling som stöder psykisk vård. Dessutom föreslås det i utlåtandet att tidsfristen på två år ändras till att börja vid den tidpunkt då vården börjar. I lagen bör det också nämnas att om en person har behov av psykisk vård i över två års tid, ska en ny bedömning av om vårdbehovet fortgår göras på traumapsykiatriska mottagningen vid HUS. Remissinstansen hade inget att yttra i fråga om ändringen av lagen om pension för företagare.

Utifrån remissvaren förhöll sig remissinstanserna i regel positiva till den föreslagna ändringen. Förslaget ansågs förbättra tillgången till vård och genomförandet av psykisk eftervård. Kostnadseffekterna ansågs vara små. Å andra sidan framfördes också åsikter om att tidsfristen för ersättning för psykiskt stöd och psykisk vård bör vara längre än de två år som nu föreslås.

På basis av det statistiska material som social- och hälsovårdsministeriet fått från Statskontoret ersätts största delen av de fall där det psykiska stödet eller den psykiska vården ersätts med stöd av 11 § i lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i

krishanteringsuppdrag under mindre än ett års tid, och behovet av stöd eller vård upphör därefter. En förlängning av tidsfristen från ett år till två har i detta skede ansetts vara tillräcklig och sannolikt täcka behovet av stöd eller vård i krissituationer som beror på tjänstgöringen. I detta skede har det också föreslagits att man håller fast vid det nuvarande förfarandet, enligt vilket tidsfristen börjar löpa från det att stöd- eller vårdbehovet har konstaterats. Social- och hälsovårdsministeriet konstaterar dock att det även i fortsättningen bör följas upp att tidsfristen är tillräcklig för att säkerställa att den vårdbehövande får det stöd som behövs.

Folkpensionsanstaltens rehabiliterande psykoterapi skiljer sig i detta fall från de aktuella situationerna enligt 11 § att de i princip förutsätter diagnostiserade psykiska störningar. Den ersättning som avses i 11 § i lagen om krishanteringsuppgiften förutsätter däremot inte en sådan diagnos och avsikten är att det ska vara fråga om stöd med låg tröskel för dem som återvänder från krishanteringsuppdrag.

Bestämmelser om förutsättningarna för ersättning för posttraumatiskt stressyndrom (PTSD) finns i 7 § i lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag, och den gäller psykisk chockreaktion. En liknande bestämmelse ingår också i lagen om olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar, som tillämpas bland annat på polis-, brand- och räddningspersonal. Det är ändamålsenligt att i ett senare skede se över förutsättningarna för ersättning för psykiskt lidande enligt 7 § i lagen om olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar jämsides med motsvarande bestämmelser i lagen om olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar.

Social- och hälsovårdsministeriet konstaterar att det skulle vara positivt om det i välfärdsområdena i större utsträckning skulle finnas konsultationsmottagningar när det gäller det psykiska stöd som de som deltagit i krishanteringsuppdrag behöver. Syftet med den proposition som nu behandlas är dock att förbättra tillgången till behövligt specialkunnande och inte påverka den verksamhetsmodell som överenskommits mellan Statskontoret och HUS traumapsykiatriska mottagning vid bedömningen av stöd- och vårdbehovet.

Social- och hälsovårdsministeriet anser att det psykiska stödet och den psykiska vården också omfattar läkemedelsbehandling när kravet på ett orsakssamband mellan behovet av läkemedelsbehandling och tjänstgöringen uppfylls. Eftersom det i vilket fall som helst kommer att finnas en tidsfrist för stöd- eller vårdtiden enligt 11 § inom vilken kostnaderna ersätts, är det enligt social- och hälsovårdsministeriets uppfattning inte nödvändigt att i lagen ta in ett omnämnande av att personen efter utgången av tidsfristen enligt 11 § på nytt ska få en bedömning av vårdbehovet vid HUS:s traumapsykiatriska mottagning. Om behovet av vård drar ut på tiden eller om det under vårdperioden uppstår en misstanke om att det finns en tjänstgöringsrelaterad sjukdom, går alla medicinska utredningar enligt nuvarande praxis via Statskontorets läkare, som utifrån den utredning som lämnats gör en bedömning av huruvida det eventuellt är fråga om en sådan tjänstgöringsrelaterad sjukdom som avses i 6 § i lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag. Om en psykisk sjukdom konstateras hos en person inom tidsfristen på två år, kan sjukdomen ersättas som en tjänstgöringsrelaterad sjukdom utan tidsfrist för utbetalning av ersättning.

6 Specialmotivering

6.1 Ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av lagen om pension för företagare

Ikraftträdandebestämmelse. Det föreslås att det fjärde momentet i ikraftträdandebestämmelsen i den lag om ändring av lagen om pension för företagare som trädde i kraft den 1 januari 2023

ändras så att det till momentet fogas en hänvisning till momentet fogas en hänvisning till sådana företagare, som har inlett sin verksamhet tidigast den 1 januari 2023 och för vilka FöPL-arbetsinkomsten har fastställts för första gången mellan den 1 januari 2023 och den 31 december 2025. För närvarande gäller ikraftträdandebestämmelsen för FöPL-arbetsinkomster som har fastställts före den 1 januari 2023 och som i enlighet med bestämmelsen kan justeras högst 4 000 euro uppåt vid den första justeringen och högst 4 000 uppåt från den arbetsinkomst som fastställts föregående gång vid den andra justeringen.

Genom tillägget begränsas maximibeloppet för justering av FöPL-arbetsinkomsten med högst 4 000 euro uppåt för alla företagare vars FöPL-arbetsinkomst ska justeras senast den 31 december 2028 genom en regelbunden justering. Enligt 112 § 1 mom. i FöPL ska pensionsanstalten fastställa en årlig arbetsinkomst som motsvarar företagarens arbetsinsats. Arbetsinkomsten är den lön som skäligen bör betalas, om en person med motsvarande yrkesskicklighet avlönas att utföra hans eller hennes i denna lag avsedda företagarkerksamhet, eller den ersättning som annars kan anses i genomsnitt motsvara nämnda arbete. Arbetsinkomsten ska således motsvara det ekonomiska värdet av företagarens arbetsinsats. Den begränsning som nu föreslås gäller höjning av arbetsinkomsten endast när justeringen görs regelbundet med tre års mellanrum. Ändringen av ikraftträdandebestämmelsen gäller inte sådan justering av arbetsinkomst som görs på ansökan av företagaren eller på initiativ av pensionsanstalten.

Genom ändringen tryggas en jämlik ställning sinsemellan för företagarna innan eventuella större behov av ändringar i FöPL-systemet har kunnat bedömas och genomföras. Dessutom bör det noteras att Rysslands krig i Ukraina har påverkat säkerheten i samhället samt det ekonomiska läget och framtidsutsikterna. Fortsatta krigshandlingar har påverkat konsumenternas köpkraft och konsumentbeteende. Företagarna kan också antas ha litat på att deras FöPL-arbetsinkomster har fastställts lagenligt utifrån de uppgifter som pensionsanstalten har haft tillgång till. För att alla företagare ska ha möjlighet att anpassa sin företagsverksamhet enligt det aktuella ekonomiska läget, är det motiverat att de eventuella konsekvenserna av justeringen av FöPL-arbetsinkomsten lindras och periodiseras på längre sikt genom att den ursprungliga ikraftträdandebestämmelsen ändras.

6.2 Ändring av 11 § i lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag

11 §. Psykiskt stöd och psykisk vård. Det föreslås att 1 mom. ändras så att kostnaderna för psykiskt stöd eller psykisk vård ersätts under högst två år från det att stödbehovet yppat sig, det vill säga från det att behovet har konstaterats på den vårdplats som Statskontoret bestämt. Någon tidsgräns för ansökan om vård och stöd ska inte heller fastställas efter lagändringen. Ett sannolikt orsakssamband mellan behovet av psykiskt stöd eller psykisk vård och tjänstgöringen är en tillräcklig grund för ersättning. För att få stöd förutsätts emellertid inte en tjänstgöringsrelaterad sjukdom eller en skada eller sjukdom som orsakats av ett olycksfall.

Det föreslås att om en person visar sig behöva psykisk vård i över två år kan vården ersättas med stöd av denna lag, om vårdbehovet beror på ett olycksfall eller en tjänstgöringsrelaterad sjukdom som avses i denna lag. Avsikten är att fortsätta med nuvarande tillvägagångssätt där man söker sig till Traumapsykiatriska mottagningen vid HUS för bedömning av behovet av stöd eller vård. Betalningsförbindelse för fortsatt vård ska sökas hos Statskontoret.

I det finskspråkiga momentet görs dessutom en språklig korrigering.

7 Ikraftträdande

Det föreslås att lagarna träder i kraft den 1 januari 2026.

8 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen anknyter till budgetpropositionen för 2026 och är tänkt att bli behandlad i samband med den.

9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

I propositionen föreslås ändringar som inverkar på beloppet av företagarens arbetsinkomst. FöPL-arbetsinkomsten erbjuder företagare ett grundläggande utkomstskydd om de av olika orsaker förlorar sin arbetsförmåga.

Bedömningen i konstitutionellt hänseende av de lagändringar som föreslås i propositionen grundar sig huvudsakligen på bestämmelsen om egendomsskydd i 15 § i grundlagen och bestämmelsen om tryggnad av grundläggande försörjning i 19 § 2 mom. i grundlagen. Frågan är, med hänseende till 19 § 2 mom. i grundlagen, huruvida vars och ens rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad realiseras i tillräcklig omfattning även för företagare. Genom de föreslagna ändringarna fullgörs det allmännas skyldighet enligt grundlagen att trygga en grundläggande försörjning. Med hänsyn till dessa omständigheter kan de föreslagna ändringarna enligt regeringens uppfattning betraktas som godtagbara med tanke på den grundläggande försörjning som tryggas genom grundlagen.

Egendomsskyddet hör till tillämpningsområdet för artikel 1 i det första tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Artikel 14 i konventionen skyddar likabehandling och förbudet mot all slags diskriminering på ett omfattande sätt tillsammans med artikel 1 i tilläggsprotokoll 12. Dessutom skyddar konventionen indirekt också sociala rättigheter till viss del och dessa rättigheter skyddas även i Europeiska sociala stadgan.

Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. Genom denna allmänna jämlikhetsklausul uttrycks huvudprincipen för jämlikhet och jämställdhet. Dessutom omfattar den ett förbud mot godtycke och ett krav på enahanda bemötande i likadana fall (RP 309/1993 rd, s. 46). Jämlikhetsbestämmelsen riktas också till lagstiftaren. Genom lag kan människor eller människogrupper inte godtyckligt ställas i mer eller mindre förmånlig situation än andra. Likabehandlingsbestämmelsen förutsätter dock inte att alla medborgare ska bemötas likadant i alla avseenden, om inte de förhållanden som inverkar på ärendet är likadana. Jämlikhetssynpunkter har även betydelse såväl när förmåner och rättigheter beviljas medborgarna genom lag som när skyldigheter ställs på dem. Samtidigt är det typiskt för lagstiftningen att den för ett visst godtagbart samhälleligt intresses skull bemöter människor olika för att främja bland annat faktisk jämställdhet (RP 309/1993 rd, s. 42–43).

I lagen om ersättning för olycksfall i militärtjänst och tjänstgöringsrelaterad sjukdom, lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar eller lagen om lantbruksföretagares olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar finns inga motsvarande bestämmelser som i 11 § i lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag som möjliggör så kallat psykiskt stöd och psykisk vård med låg tröskel. Till denna del försätter den gällande lagen och den föreslagna lagändringen personer som deltagit i krishanteringsuppdrag i en bättre ställning än exempelvis personer som fullgör beväringstjänst eller poliser och räddningspersonal som omfattas av den allmänna lagstiftningen om olycksfall och

yrkessjukdomar. Förhållandena under krishanteringsuppdrag avviker avsevärt från de förhållanden som avses i övrig lagstiftning om olycksfall och är psykiskt sett en betydande belastning. Det är viktigt att stödja att krishanteringspersonal anpassar sig till livet efter tjänstgöringen, inte bara med tanke på personens eget välbefinnande utan också med tanke på de verkningar som kan utsträcka sig till familjen och de sociala relationerna. Eftersom det är frivilligt att delta i krishanteringsuppdrag är det också viktigt att sörja för personalen efter tjänstgöringen och på så sätt möjliggöra att personen även i fortsättningen deltar i krishanteringsuppdrag.

Enligt 19 § 3 mom. i grundlagen ska det allmänna enligt vad som närmare bestäms genom lag tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa. Det allmänna ska också stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt. Grundlagsutskottet har i sitt ställningstagande (GrUU 48/2024 rd, s 2) konstaterat att det för den rätt till tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster som nämns i 19 § 3 mom. i grundlagen har etablerats ett bestämt juridiskt innehåll och bestämda bedömningsgrunder. Enligt dem utgår bedömningen av om servicen är tillräcklig från en sådan servicenivå som ger alla människor förutsättningar att fungera som fullvärdiga medlemmar i samhället (RP 309/1993 rd s. 75–76). Hänvisningen till att var och en har rätt till tjänster förutsätter enligt grundlagsutskottet i sista hand en individuell bedömning av om tjänsterna är tillräckliga eller inte (GrUU 17/2021 rd, stycke 71, GrUU 30/2013 rd, s. 3/1).

Den föreslagna ändringen i fråga om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag tryggar för sin del rätten till tillräckliga hälsovårdstjänster enligt 19 § 3 mom. i grundlagen och kan anses främja hälsan för dem som återvänder från krishanteringsuppdrag. Det psykiska stödet har också betydelse för anpassningen till det civila livet och de sociala relationerna samt familjelivet för dem som deltagit i krishanteringsuppdrag, vilket också påverkar föräldrarnas möjligheter att trygga välbefinnandet för sina barn som de har vårdnad om. Dessutom har stöd som ges i rätt tid och på tillräcklig nivå inverkan på personens vilja att på nytt delta i krishanteringsuppdrag.

Enligt grundlagens 15 § 1 mom. är vars och ens egendom tryggad. Med egendom avses förmögenhetsrättsliga förmåner, till vilka äganderätten hör som den mest omfattande rätten. Förutom andra omständigheter avser man med det här ägarens bestämmanderätt, det vill säga bland annat en rätt att överlåta, pantsätta och testamentera egendom samt grunda begränsade sakrätter i egendomen.

Grundlagsutskottet har ansett att det beträffande grundlagsskyddet för pensionsförmåner inte är fråga om ett skydd för ett visst gällande pensionsarrangemang (exempelvis GrUU 12/1995 rd) och att det inte sträcker sig till pensionsarrangemangens permanens. Dylika konsekvenser av pensionssystemreformer kan därför inte bedömas utifrån författningsrättsliga aspekter, såvida arrangemangen inte påverkar redan förfallna pensionsförmåner.

Egendomsskyddet för pensioner bottnar enligt grundlagsutskottets praxis (GrUU 60/2002 rd, och GrUU 9/1999 rd, s. 2/I) i tanken att en inkomstrelaterad förmån, framför allt rätten till arbetspension, intjänas medan anställningsförhållandet pågår. En på detta sätt intjänad förmån, som betalas ut först senare, betraktas som en del av vederlaget för en arbetsprestation. Däremot har egendomsskyddet inte ansetts gälla rätten till folkpension, finansieringssättet till trots. Enligt 19 § 2 mom. i grundlagen ska var och en genom lag garanteras rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad vid arbetslöshet, sjukdom, arbetsoförmåga och under ålderdomen samt vid barnafödelse och förlust av en försörjare. Bestämmelsen förutsätter att lagstiftaren garanterar var och en som behöver grundläggande försörjning en subjektiv rätt till den trygghet som det

allmänna genom lag är skyldig att ordna. Den sociala tryggheten är förknippad med vissa sociala risksituationer, men också med respektive lagbestämmelser om bidragskriterier, behovsprövning och procedurer (RP 309/1993 rd, s. 74, bland annat GrUU 55/2016 rd, s. 3 och GrUU 48/2006 rd, s. 2). De system som tryggar den grundläggande försörjningen ska vara så heltäckande att det inte uppstår grupper som får sitta emellan (RP 309/1993 rd, s. 70/II, GrUU 48/2006 rd, s. 2, GrUU 6/2009 rd, s. 8/I).

Regeringen anser att propositionen är förenlig med grundlagen och att de föreslagna lagarna kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av lagen om pension för företagare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ändring av lagen om pension för företagare (1157/2022) 4 mom. i ikraftträdandebestämmelsen som följer:

En arbetsinkomst som föregående gång fastställts före ikraftträdandet av denna lag kan vid den första justeringen efter denna lags ikraftträdande justeras med högst 4 000 euro uppåt och vid den andra justeringen med högst 4 000 euro uppåt från den arbetsinkomst som fastställts föregående gång. En arbetsinkomst som fastställts börja första gången för en företagare mellan den 1 januari 2023 och den 31 december 2025 kan efter denna lags ikraftträdande vid en första justering före den 1 januari 2029 justeras med högst 4000 euro uppåt. Avvikelser uppåt från dessa justeringsbelopp kan göras med företagarens samtycke.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

2.

Lag

om ändring av 11 § i lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag (1522/2016) 11 § 1 mom. som följer:

11 §

Psyiskt stöd och psykisk vård

En person som deltagit i tjänstgöring har rätt till ersättning för kostnader för psykiskt stöd eller psykisk vård i form av rehabilitering. Behovet av stöd eller vård ska stå i sannolikt orsakssamband till tjänstgöringen eller uppdraget. Kostnaderna för psykiskt stöd eller psykisk vård ersätts under högst två år från det att stödbehovet yppat sig. Statskontoret bestämmer vilken vårdplats som ska bedöma stödbehovet.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 25 september 2025

Statsminister

Petteri Orpo

Minister för social trygghet Sanni Grahn-Laasonen

1.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av lagen om pension för företagare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ändring av lagen om pension för företagare (1157/2022) 4 mom. i ikraftträdandebestämmelsen som följer:

Gällande lydelse

En arbetsinkomst som föregående gång fastställts före ikraftträdandet av denna lag kan vid den första justeringen efter denna lags ikraftträdande justeras med högst 4 000 euro uppåt och vid den andra justeringen med högst 4 000 euro uppåt från den arbetsinkomst som fastställts föregående gång. Avvikelse uppåt från detta justeringsbelopp kan göras med företagarens samtycke.

Föreslagen lydelse

En arbetsinkomst som föregående gång fastställts före ikraftträdandet av denna lag kan vid den första justeringen efter denna lags ikraftträdande justeras med högst 4 000 euro uppåt och vid den andra justeringen med högst 4 000 euro uppåt från den arbetsinkomst som fastställts föregående gång. *En arbetsinkomst som fastställts börja första gången för en företagare mellan den 1 januari 2023 och den 31 december 2025 kan efter denna lags ikraftträdande vid en första justering före den 1 januari 2029 justeras med högst 4000 euro uppåt. Avvikelse uppåt från dessa justeringsbelopp kan göras med företagarens samtycke.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av 11 § i lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag (1522/2016) 11 § 1 mom. som följer:

Gällande lydelse

11 §

Psykiskt stöd och psykisk vård

En person som deltagit i tjänstgöring har rätt till ersättning för kostnader för psykiskt stöd eller psykisk vård i form av rehabilitering. Behovet av stöd eller vård ska stå i sannolikt orsakssamband till tjänstgöringen eller uppdraget. Kostnaderna för psykiskt stöd eller psykisk vård ersätts under högst ett år från det att stödbehovet yppat sig. Statskontoret bestämmer vilken vårdplats som ska bedöma stödbehovet.

Föreslagen lydelse

11 §

Psykiskt stöd och psykisk vård

En person som deltagit i tjänstgöring har rätt till ersättning för kostnader för psykiskt stöd eller psykisk vård i form av rehabilitering. Behovet av stöd eller vård ska stå i sannolikt orsakssamband till tjänstgöringen eller uppdraget. Kostnaderna för psykiskt stöd eller psykisk vård ersätts under högst *två* år från det att stödbehovet yppat sig. Statskontoret bestämmer vilken vårdplats som ska bedöma stödbehovet.
